

İslâm Düşüncesinin 20. Asırda
Yeniden yapılanması

ve

BEDİÜZZAMAN

SAİD NURSÎ

MİLLETLERARASI SEMPOZYUM

Yeni Asya Yayınları

Editör:

Mehmed Paksu

Tercüme :

Arapça

İhsan Kasım es-Sâlihî

Kenan Demirtaş

Doç. Dr. Ahmed Akgündüz

İhsan Atasoy

İngilizce

Ümit Şimşek

Almanca

Rüstem Ülker

Kapak :

YAY Grafik

Dizgi :

Yeni Asya Yayınları A.Ş.

551 32 25

Baskı, Cilt :

Nesil Matbaacılık A.Ş.

551 32 27

İstanbul 1992

ISBN 975-408-194-8

©

Bu eserin yayın hakkı Yeni Asya Yayınları A.Ş.'ye aittir.

Yeni Asya Yayınları'ndan önceden izin alınmaksızın

başkası tarafından yayınlanamaz,

kısmen dahi olsa iktibas edilemez.

Yeni Asya Yayınları

Sanayi Cad. Selvi Sok. No: 5

Yenibosna / İSTANBUL

551 32 25-26-27

AHMET BEHCET

(*el-Ehram Gazetesi Yazarı - MİSİR*)

Arap dünyasının en meşhur gazetecilerinden birisidir. 40 küsür yıldan beri Mısır'ın en büyük gazetesi olan *el-Ehram*'da köşe yazarlığı yapmaktadır. Günlük yazılarını gazetenin ikinci sayfasında "Dünya Kutusu" başlığını taşıyan köşesinde yayınlamaktadır. Aynı gazetenin Yazışleri Başkan Yardımcılığını da yürütmektedir.

Ahmet Behcet'in İslâmî, edebî ve sosyal hâdiselerin kritiği şeklinde 35 kitabı bulunmaktadır. Bu kitaplarından 4'ü İngilizce, Fransızca, Sırpça ve Hırvatçaya tercüme edilmiştir.

BEDİÜZZAMAN'IN HİZMET HAYATINA KISA BİR BAKIŞ

28 yılını hapislerde ve sürgünlerde geçiren Bediüzzaman bütün zor şartlara rağmen, eline nurdan bir meş'ale alarak Allah'ın inayet ve keremiyle Türkiye'yi kucaklayarak arkasında nurlu bir ekol bırakmayı başarmış bir mücahiddir.

Dünyada karanlığa lânet okuyanlar çoktur, ama bir mum yakıp da karanlığı dağıtacaklar pek azdır. Mütefekkir, mücâhit ve müceddid Bediüzzaman Said Nursî, işte bu mumu yakan ender insanlardan birisidir. Telif ettiği eserlere Risale-i Nur ismini vermiştir. Çünkü Nur'un insan hayatındaki ehemmiyeti çok büyüktür. İnsan günlük hayatında ışığa nasıl muhtaçsa, eşyanın gerçek mahiyetini keşfedebilmek için de nura muhtaçtır. Aksi halde dünyaya geliş gayemizi bilemezdik.

Said Nursi, 1876 yılında, Bitlis'e bağlı Hizan kazasının Nurs köyünde dünyaya geldi. Daha küçük yaşlardayken din ve fen ilimlerini tahsil etmiş ve her iki dalda da kendisini mükemmel bir şekilde yetiştirmişti. Fevkalade bir zekâyâ sahipti.

Bediüzzaman, Osmanlı Devletinin son dönemlerinde dünyaya geldi ve bütün düşmanların ittifak ederek bu İslâm devletini ortadan kaldırmak için yaptıkları yoğun tahribata şahit oldu. Onları harekete geçiren şey, İslâma besledikleri kin ve nefret duygusundan başka bir şey değildi. Bundan dolayı, Hilâfet onların kin ve nefret oklarına he-

def haline geldi. Abdülhamid Han, Hilâfeti 33 sene ayakta tutmaya çalıştı, ama kurulan tuzaklar, yapılan sinsî plânlar bir kere işlemeye başlamıştı. Ecnebî mahfiller, Hilafet merkezine istedikleri gibi hükmedebiliyorlardı. "Hasta adam"ın düşmesi artık an meselesiydi. Sultan Abdülhamid bütün gayretlerine rağmen, Batının bu oyunlarını bertaraf edemedi.

Böyle bir atmosferde dünyaya gelen Said Nursî, milletin dertlerini omuzlayarak, onları nurlu ve parlak günlere çıkarmak için elinden geleni yaptı.

Bediüzzaman otuz yaşlarında iken el-Ezher Şeyhlerinden Bahit el-Mutîf İstanbul'a bir seyahat için gelmişti. Bediüzzaman'ı ilmen mağlup edemeyen İstanbul âlimleri, ondan, genç Bediüzzaman'ı ilzâm etmesini istediler. Görüşme gerçekleşti ve Şeyh Bahit Bediüzzaman'a şöyle bir sual sordu:

"Osmanlı devletindeki hürriyete, Avrupadaki medeniyete ne diyorsunuz? Bunlar hakkındaki fikriniz nedir?"

Bediüzzaman cevap verdi:

"Osmanlı Devleti Avrupa ile hamiledir. Avrupa gibi bir hükûmeti doğuracak. Avrupa da İslâmiyete hamiledir. O da bir İslâm devleti doğuracak."

Bu veciz cevap karşısında Şeyh Bahit şöyle dedi:

"Ben de tasdik ediyorum, ben de aynı kanaatteyim. Bu gençle münazara edilmez."¹

Hakikaten Bediüzzaman, çetin bir hayat yaşamıştı. Ulaşabidiği her insana hak ve hakikatı anlatıyordu. Bundan dolayı da hayatı boyunca, idarî takibe maruz kalıyor veya mahkemelere hedef oluyordu. Birçok defa idam talebiyle yargılandı, ama Allah'ın inayetiyle hep kurtuldu.

Said Nursi, en zor şartlarda bile hakkı söylemekte tereddüt göstermedi. Mesela, kendisini idamla yargılayan Askerî mahkeme başkanı Hürşit Paşa ona şöyle demişti:

"Sen de şeriat istedin mi? İşte şeriat isteyenler böyle asılırlar."

Bediüzzaman ayağa kalkarak mahkemeye karşı şöyle dedi:

"Şeriatın bir hakikatına bin ruhum olsa feda etmeye hazırım. Bu haydut hükümet zaman-ı istibadda akla husumet eder-

di. Şimdi de hayata adavet ediyor. Eğer hükümet böyle olursa, yaşasın cünun! Yaşasın mevt! Zalimler için de yaşasın cehennem!"²

Zaman imanı kurtarmak zamanıdır

Bediüzzaman'ın hayatı, mahkemeler, sürgünler, mecburî ikametler ve hapisler zinciridir. Tek suçu, insanları Allah'a davet etmesi, İslâmiyeti kalplerde hâkim kılmaya çalışması ve Kur'ân ahkâmının tatbik edilmesini istemesiydi.

Mustafa Kemal devletin başına geçtikten sonra, en tabii hak olan bu istekler, büyük suç teşkil etmeye başladı. Türk tarihinin bu zulmetli günlerinde Hilâfet kaldırıldı, İslâm kanunlarının yerine ecnebî kanunlar getirildi. İslâm harflerinin yerine Lâtin harfleri kullanılarak, halk dinî kaynaklardan uzaklaştırıldı. Ezan Türkçeye çevrildi. İslâmî kıyafetlerin giyilmesi yasaklandı. Devlet lâik oldu. Din adamlarına zulümler başladı. Okullardan din dersleri kaldırıldı. Kitaplardan Yaratıcı, Rab ve Allah gibi isimler çıkartıldı, onların yerine tabiat, evrim, devletçilik, milliyetçilik gibi kelimeler kondu. Gaye, zihinlerden Yaratıcı fikrini silmekti.

İşte bu zulmetli yıllarda Said Nursi, nurdan bir meş'ale yakarak, şöyle haykırıyordu:

"Zaman imanı kurtarmak zamanıdır."

Evet, iman kurtarmak, bir an bile ertelemeye tahammülü olmayan bir mesele...

Bundan sonra Said Nursi, bütün gayretiyle imân kurtarma hizmetine başladı.

Said Nursi'nin hizmet hayatının ilk safhasında siyasetin yeri vardı. Bu safhada siyaset yoluyla İslâmiyete hizmet etti. İslâmiyete zararlı akımların karşısına çıktı. *Volkan* gazetesinde makalâler yazdı. İttihad ve Terakkî mensuplarını İslâmî yöne çekmeye çalıştı. Ankara'da Büyük Millet Meclisi üyelerine tesir ederek onlara destek oldu. Birçok defa tutuklandı, sorgulandı ve muhkemelere sevk edildi.

Bediüzzaman bu merhalede bizzat siyasete girerek İslâma hizmet edilemeyeceğini anladı. Zira, medreseler kapatılmış, yüzlerce cami ve mescid ya depo yapılmış veya ahır veyahut halk evleri haline

getirilmişti. Böyle vahim neticeler doğuran siyaset için şu meşhur sözünü söyleyerek siyasî hayattan uzaklaştı:

“Eüzü billahi mine’ş-şeytâni ve’s-siyâse.”

Çünkü, siyasetle meşgul olduğu dönemlerin tecrübesiyle anlamıştı ki, bu sahada istihdamına ihtiyaç duyulan araçlar insanların bizzat kendileridir. Halbuki bu insanlar, imânî yönden zayıf oldukları gibi aldatılmaya da müsaittiler. Bediüzzaman bu noktada kendi kendine sorar: Hakiki imana sahip olmayan bu insanlarla İslâmî hizmet mümkün olur mu? İslâmı bilmeyen, dinî yaşayışları zayıf olan bu insanlarla İslâmî hizmet yapılabilir mi? Şayet hizmet için onlarla ortaya çıkılsa; İslâmiyete en büyük kötülük olmaz mı? Zaten, İslâmiyeti yakın takibe alan Batının da istediği bu değil miydi?

Hissî davranıştan ve ucuz kahramanlıktan uzak bu derin ve metanetli görüşü sebebiyle siyaset dünyasına sırtını çeviren Said Nursi, siyasetle ilgili görüşünü de şöyle anlatır:

“Eski Said bir miktar siyasete girdi. Belki siyaset vasıtasıyla hizmet edeceğim diye beyhude yoruldu. Ve gördü ki, o yol meşkûk ve müşkilâtlı ve bana nisbeten fuzuliyâne, hem en lüzumlu hizmete mâni ve hatarlı bir yoldur. Çoğu yalancılık ve bilmeyerek ecnebi parmağına âlet olmak ihtimali var.”

Böylece siyaseti terk etme sebeplerini belirten Said Nursî, bu fikrini şöyle noktalar: “Eski Said sigara ile birlikte siyaseti ve sohbet-i dünyeviye-i siyasiyeyi terk etti.”³

Bediüzzaman bütün himmetini Risale-i Nura sarfetmiştir. Risale-i Nurun asıl mahiyeti ise, kalbi iman ile hayatlandırıp İslâmiyetle nurlandırarak insanları Allah’a götürmektir.

Risale-i Nur Kur’ân tefsiridir

Evet Risale-i Nur Kur’ân-ı Kerimin değerli bir tefsiridir ve başka tefsirlerde bulunmayan özelliklere sahiptir. Bu özelliklerin en önemlisi de, Said Nursî’nin, kendisine yalnız Kur’ân-ı Kerimi üstad ve müşid kabul etmesi; Kur’ân-ı Kerimden başka hiç bir şeyi, hiç bir kitabı kaynak almamasıdır.

Burada şöyle bir soru akla gelebilir: Risale-i Nur bildiğimiz diğer tefsirlere benzemiyor, nasıl onlara Kur’ân-ı Kerim tefsiri denir?

Evet, tefsir iki kısımdır: Biri, âyetin ibaresini ve lâfzını tefsir eder; biri de, âyetin mâna ve hakikatlarını izah ile isbat eder. Said Nursî'nin Risaleleri bu ikinci kısım tefsirlerdendir.⁴

Kur'ân-ı Kerim, hazineleri bitmeyen bir denizdir. Bunun için her asrın bir tefsiri vardır. Her asır, ilimleri, keşifleri ve bilgi birikimleri ışığında Kur'ân-ı Kerimi tefsir eder. Meselâ bir âyet-i kerimede,

"Hayır! Yıldızların yerlerine yemin ederim ki, bilirseniz, gerçekten bu büyük bir yemindir."⁵

Bu âyet-i kerimeden eski tefsircilerin anladıkları, çağdaş müfessirlere benzemez. Yani çağdaş müfessirler, daha ileri seviyede anlarlar. Çünkü, astronomi ilmindeki gelişmeler, bazı yıldızların ışıklarının dünyamıza dört bin ışık yılında ulaştığını keşfetmiştir. Yâni, saniyede 300 bin km hızla yol alan bazı yıldızların ışıkları dünyamıza dört bin yılda ulaşmaktadır.

Bu ilmî tesbit neticesinde, Allah Teâlânın "mevâkı'ı'n-nücûm" yani yıldızların yerleri üzerine yaptığı yeminin büyüklüğünü anlarız. O halde, çağdaş müfessirlerin nazarında bu âyetin mânâsı, eskilere nazaran daha fazla açıklık kazanmaktadır.

Bu sebeple Said Nursî bütün himmetini, Risale-i Nurların yazılmasına sarfederek, bu çalışmalarını "Üçüncü Said" dönemine kadar devam ettirdi. "Üçüncü Said" dönemde ise, Risale-i Nurlar için cemaatî mânâda tedris faaliyetleri başladı. Bunun yanı sıra Said Nursî, siyasetin içine girmeden, siyasetçilere ve devlet adamlarına, İslâmiyete sahip çıkmaları için nasihatlerde bulundu.

Hülâsa, 28 yılını hapislerde ve sürgünlerde geçiren Bediüzzaman bütün zor şartlara rağmen, eline nurdan bir meş'ale alarak Allah'ın inayet ve keremiyle Türkiye'yi kucaklayarak arkasında nurlu bir ekol bırakmayı başarmış bir mücahiddir.

DİPNOTLAR:

1. Bediüzzaman Said Nursî, *Tarihçe-i Hayat*, s.49.
2. A.g.e., s.59.
3. Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s.57.
4. *Tarihçe-i Hayat*, s. 143.
5. Tekvir Sûresi, 15.